

Sygn. akt VIRCa 260/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: SSO Zofia Rutkowska (spr.)

Sędziowie: SO Ewa Błesińska

SO Elżbieta Schubert

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2013 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **E. P.**

przeciwko **M. P.**

o ustanowienie przez sąd rozdzielenia majątkowej

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 25 czerwca 2013 roku

sygn. akt III RC 1487/12

apelację oddala.

Sygn. akt VI RCa 260/13

UZASADNIENIE

Powódka E. P. pozwem z dnia 19 grudnia 2012 r. wystąpiła o ustanowienie za okres od dnia 1 stycznia 2002r. do dnia 29 listopada 2005r. rozdzielenia majątkowej małżeńskiej pomiędzy nią, a pozwanym M. P..

Uzasadniając swoje stanowisko podała, że strony są małżeństwem od 1984r. funkcjonującym od 30 listopada 2005r. w ustroju rozdzielenia majątkowej na podstawie notarialnej umowy o ustanowieniu rozdzielenia majątkowej, natomiast od 2 czerwca 2006r. w separacji orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie w sprawie VI RC 19/06. Podkreśliła, że u podstaw zmian w ustroju majątkowym było nadużywanie alkoholu przez pozwanego i będące tego następstwem problemy finansowe prowadzonego przez pozwanego przedsiębiorstwa. Podkreśliła, że o faktycznej sytuacji firmy dowiedziała się w grudniu 2005r. z doręczonego jej jako małżonce dłużnika tytułu wykonawczego wystawionego przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w O. w celu ustanowienia hipoteki przymusowej na majątku wspólnym małżonków i skierowania egzekucji do nieruchomości.

Pozwany nie wystosował odpowiedzi na pozew. W toku postępowania uznał niniejsze powództwo.

Sąd Rejonowy w Olsztynie wyrokiem z 25 czerwca 2013r. w sprawie III RC 1487/12 oddalił powództwo.

Sąd ustalił, że E. P. i M. P. zawarli związek małżeński w dniu (...). Posiadają dwie córki – A.ur. (...) i M.ur. (...) Małżeństwo funkcjonowało poprawnie. Od 1999r. pozwany zaczął nadużywać alkoholu i zaniedbywać prowadzoną działalność gospodarczą, która zaczęła przynosić straty. Samochód marki H., stanowiący współwłasność stron, stał się przedmiotem zajęcia komorniczego.

Powódka udzielała mężowi pomocy w rozwiązywaniu problemów, motywowała do podjęcia leczenia odwykowego, którego pozwany ostatecznie się podjął. Po zakończeniu przez M. P. terapii funkcjonowanie prowadzonej przez niego firmy uległo poprawie.

Pozwany często nie wracał do domu przez kilka dni, co tłumaczył koniecznością wykonywania obowiązków służbowych. Na utrzymanie domu i rodziny przeznaczane były środki pochodzące z wynagrodzenia za pracę powódki. Pozwany przekazywał pieniądze dopiero po wyraźnym zażądaniu ich przez żonę. Nigdy jednak kwoty te nie były wystarczające na pokrycie wszelkich kosztów utrzymania rodziny.

W 2002r. powstało zadłużenie pozwanego w Urzędzie Skarbowym w O. w związku z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. W okresie wrzesień – październik 2005r. M. P. poinformował żonę o potrzebie zaciągnięcia kredytów w celu zaspokojenia jego zadłużenia powstałego z powodu nieotrzymania przez niego wynagrodzenia za świadczoną pracę lub nieterminowego wywiązywania się z płatności przez kontrahentów.

Na żądanie powódki w dniu 30 listopada 2005r. strony zawarły u notariusza umowę ustanawiającą rozdzielną majątkową z dniem zawarcia umowy. Od tego też czasu strony pozostają także w separacji faktycznej.

W tym czasie pozwany zaczął ponownie nadużywać alkoholu, a także uprawiać hazard. W grudniu 2005r. Urząd Skargowy w O. wystąpił do Sądu Rejonowego w Olsztynie z wnioskiem o nadanie przeciwko E. P., jako małżonce dłużnika, klauzuli wykonalności administracyjnym tytułom wykonawczym wystawionym przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w O., w celu ustanowienia hipoteki przymusowej na majątku wspólnym małżonków i skierowania egzekucji do nieruchomości. W dniu 01 października 2012r. ustanowiono hipotekę przymusową dla spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) przy ul. (...) w O., jednakże w dniu 31 stycznia 2013r. księgą wieczysta została zamknięta, wobec czego mieszkanie stron jest wolne od hipoteki.

W dniu 03 stycznia 2006r. E. P. wniosła pozew o orzeczenie separacji małżeństwa stron, którą Sąd Okręgowy w Olsztynie orzekł wyrokiem z dnia 02 czerwca 2006r. w sprawie VI RC 19/06.

W przybliżonym czasie pozwany zmienił miejsce pracy.

Obecnie zadłużenie pozwanego wynosi 565.000 zł plus odsetki. Mieszkanie przy ul. (...) nadal stanowi współwłasność stron, choć strony nie mieszkają razem. Zadłużenie zaciągnięte uprzednio przez pozwanego nadal spłacają strony wspólnie.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Podał, że poczynił ustalenia w zakresie stanu faktycznego na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dokumentów oraz dokumentów znajdujących się w aktach sprawy o separację stron Sądu Okręgowego w Olsztynie o sygn. akt VI RC 19/06, których wiarygodność i prawdziwość nie budziła wątpliwości Sądu, nie była ona też kwestionowana przez żadną ze stron. Sąd Rejonowy oparł swe ustalenia również na twierdzeniach stron. Ich twierdzenia w większości są poparte złożonymi dokumentami i nie budzą wątpliwości. Ponadto Sąd oparł się na zeznaniach przesłuchanych w toku postępowania świadków uznając je za spójne i logiczne.

Sąd I instancji podkreślił, że pozwany uznał powództwo. Podniósł jednak, że zgodnie z art. 213 § 2 kpc Sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. Wskazał, że zgodnie jednak z art. 431 kpc w sprawach przewidzianych w tamtym rozdziale, (między

innymi w sprawach o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami), nie można oprzeć rozstrzygnięcia wyłącznie na uznaniu powództwa lub przyznaniu okoliczności faktycznych.

Kwestię ustalenia przez Sąd rozdzielności majątkowej reguluje art. 52 kro. Zgodnie z § 1 wskazanego przepisu ustanowienia przez sąd rozdzielności majątkowej może żądać każdy z małżonków w przypadku zaistnienia ważnych powodów. Tymi ważnymi powodami mogą być w szczególności: okoliczność, że małżonkowie żyją w rozłączeniu (separacja faktyczna), trwonienie majątku, alkoholizm, narkomania, hazard, uporczywy brak przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny, uporczywe dokonywanie szczególnie ryzykownych operacji finansowych zagrażających materialnym podstawom bytu rodziny.

Sąd Rejonowy podniósł, że żądanie ustalenia rozdzielności majątkowej w okresie od dnia 1 stycznia 2002r. do dnia 29 listopada 2005r. E. P. oparła m.in. na twierdzeniu nadużywania przez męża alkoholu i uprawianiu hazardu. Pozwany nie zaprzeczył powyższym twierdzeniom żony. Wskazał jednak, że o ile okoliczności te spowodowały nieporozumienia małżeńskie i zachwiały spokojem rodzinnym, tak załamanie kondycji finansowej stron nastąpiło na skutek nieotrzymania przez niego wynagrodzenia za świadczoną pracę lub nieterminowego wywiązywania się z płatności przez kontrahentów. Sąd powołał orzeczenie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 7 grudnia 1994 r., I CRN 155/94, LEX nr 852451, J. Gudowski, Kodeks..., s. 178 wskazał natomiast, że "ważnym powodem" w rozumieniu art. 52 kro nie może być poniesienie strat z prowadzonej działalności gospodarczej, akceptowanej przez współmałżonka. Ponadto zarówno doktryna, jak i orzecznictwo podkreślają, że art. 52 kro może być wykorzystywany dla pokrzywdzenia wierzycieli małżonków (...) Zwłaszcza w przypadku żądania zniesienia wspólności z datą wsteczną, Sąd powinien zwrócić szczególną uwagę na możliwość pokrzywdzenia wierzycieli. W razie ustalenia, że powodem zniesienia wspólności jest chęć uniknięcia odpowiedzialności majątkiem wspólnym, Sąd powinien powództwo oddalić.

Sąd Rejonowy podkreślił, że powódka jednoznacznie wskazała na rozprawie w dniu (...), że domaga się rozdzielności od 2002r. z powodu powstałego zadłużenia męża w Urzędzie Skarbowym, które wynikało na skutek prowadzonej przez niego firmy. Jednocześnie nie wskazała, jakoby miała jakiekolwiek zastrzeżenia do prowadzonej przez M. P. działalności gospodarczej w czasie, gdy prosperowała ona poprawnie. Jej wątpliwości powstały z chwilą poinformowania jej o powstałym zadłużeniu wobec Urzędu Skarbowego. Powyższe, w ocenie Sądu Rejonowego, wskazywać może na próbę wyłączenia majątku wspólnego z odpowiedzialności za powstałe zobowiązania.

E. P. podniosła ponadto, iż strony pozostawały w separacji faktycznej, a okoliczność ta jest jedną z przesłanek orzeczenia przez Sąd rozdzielności majątkowej.

Sąd Rejonowy wskazał, że orzecznictwo Sądu Najwyższego precyzuje jednak, iż nie każda postać separacji faktycznej małżonków, pozwala na ustanowienie rozdzielności majątkowej przez Sąd, lecz tylko taka, która zarazem uniemożliwia małżonkom współdziałanie w zarządzie ich majątkiem wspólnym. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 20.06.2000r., sygn. akt. III CKN 287/00, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.01.2000r., sygn. akt. CKN 1070/98, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.09. 2000r. sygn. akt. III CKN 398/00, niepubl). Przesłanką zastosowania art. 52 § 1 kro jest bowiem jedynie trwałe zerwanie wszelkich stosunków majątkowych oraz brak możliwości podejmowania wspólnych decyzji gospodarczych, jako konsekwencji uprzedniego ustania więzi rodzinno-prawnych między małżonkami i co za tym idzie powstania trwałego stanu separacji faktycznej (vide: Wyrok Sądu Najwyższego a dnia 14 stycznia 2005r. –sygn. akt III CK 112/04).

Odnosząc powyższe do okoliczności niniejszej sprawy Sąd Rejonowy wskazał, iż w okresie objętym żądaniem ustalenia rozdzielności majątkowej strony mieszkały wspólnie, wspólnie dostarczały też rodzinie środków utrzymania. Ponadto wspólnie zaciągały zobowiązania materialne. Powódka sama podała bowiem, że w okresie wrzesień – październik 2005r. zawarła razem z mężem umowy kredytowe. Nie sposób zatem przyjąć, że relacje stron cechował brak możliwości podejmowania wspólnych decyzji gospodarczych. Tym samym brak jest możliwości przypisania podnoszonej przez stronę powodową separacji zasadności ustanowienia rozdzielności majątkowej.

Ponadto, odnosząc się dodatkowo do wspomnianych powyżej kredytów zaciągniętych w okresie wrzesień – październik 2005r., Sąd Rejonowy odniósł się do twierdzeń E. P., jakoby stanowiły one zobowiązania zaciągnięte przez pozwanego, podczas gdy ona zmuszona jest uczestniczyć w ich spłacie w konsekwencji obowiązywania w chwili ich zawierania wspólności majątkowej. Wskazane kredyty zaciągnięte zostały bowiem wspólnie przez obie strony postępowania. Niezależnie zaś do poczynionych wyżej rozważań przede wszystkim wskazać należy, że wprawdzie w dniu (...) strony zawarły notarialną umowę o ustaniu rozdzielności majątkowej, umowa ta nie jest jednak skuteczna co do wierzytelności powstałych przed jej zawarciem. „Umowne wyłączenie wspólności ustawowej w czasie trwania małżeństwa wyklucza powództwo przewidziane w art. 52§1 k.r.o., niezależnie od tego, jakiego okresu lub oznaczenia daty dotyczy późniejsze żądanie zniesienia wspólności majątkowej” (IIICKN 545/01 wyrok SN z 25.06.2003r, OSNC 2004/9/143...).

Ponadto Sąd Rejonowy podniósł, że zgodnie z tezą piśmiennictwa Sąd może orzec o zniesieniu wspólności majątkowej z datą wsteczną, gdy jeden z małżonków wystąpi z takim powództwem nie później niż przed uprawomocnieniem się orzeczenia o separacji (Piotrowski Arkadiusz, Majątkowe skutki orzeczenia separacji. Teza nr 1, NPN.2004.3.31, 45677/1). Zważywszy zatem na okoliczność, iż prawomocność orzeczenia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 02 czerwca 2006r. w sprawie VI RC 19/06 orzekającego separację małżeństwa E. P.i M. P., stwierdzono z dniem 24 czerwca 2006r., zaś z pozwem o ustalenie rozdzielności majątkowej powódka wystąpiła w dniu 21 grudnia 2012r., powództwo zostało oddalone.

Wyrok ten zaskarżyła powódka zarzucając naruszenie przepisów postępowania poprzez oddalenie wniosków dowodowych złożonych w pozwie, dokonanie błędnego ustalenia faktycznego obejmującego stwierdzenie, że pozwany dopiero w okresie zawarcia umowy ustanawiającej rozdzielność majątkową zaczął ponownie nadużywać alkoholu oraz uprawiać hazard, nadto naruszenie przepisu postępowania – art. 233§1 k.p.c. poprzez dowolne i błędne wnioskowanie o wspólnym podejmowaniu decyzji gospodarczych w latach 2002 – 2005.

W konsekwencji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustanowienie rozdzielności majątkowej zgodnie z żądaniem pozwu za okres od 01 stycznia 2002 r do 29 listopada 2005 r oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego według norm przepisanych i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania spowodowanych w drugiej instancji, według norm przepisanych.

Powódka uzasadniła swoje stanowisko podając, że ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy nie są odzwierciedleniem faktycznej sytuacji, albowiem pomijają wnioski, jakie wynikłyby z dowodów przeprowadzonych po uwzględnieniu wniosków dowodowych. Podkreśliła destrukcyjny wpływ na funkcjonowanie rodziny poglądu o konieczności ponoszenia negatywnych konsekwencji wprowadzenia małżonka w błąd. Uznała również, że w sytuacji stron prawnie dopuszczalne jest ustalenie rozdzielności majątkowej z datą wsteczną.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację jako bezzasadną należało oddalić.

Sąd odwoławczy za determinujące rozstrzygnięcie uznał dostrzeżenie ustalenia już rozdzielności majątkowej stron poprzez orzeczenie ich separacji. Kwestie wzajemnych relacji stron natomiast uznał za najwyżej drugorzędne i ostatecznie niewymagające precyzyjnego weryfikowania.

U podstaw uznania wyroku Sądu Rejonowego za prawidłowy legł bowiem pogląd o braku możliwości rozstrzygnięcia o rozdzielności majątkowej po prawomocnym rozwiązaniu małżeństwa, co należy odnieść również do orzeczenia separacji, jako ukonstytuowania się stanu rozdzielności majątkowej. Słusznie podnosi w apelacji skarżąca, że możliwe jest ustalenie rozdzielności majątkowej z datą wsteczną, pomija jednak, że taka możliwość istnieje do momentu uprawomocnienia się wyroku rozwiązującego małżeństwo, ewentualnie w sytuacji wniesienia powództwa o ustanowienie rozdzielności majątkowej po wydaniu, ale przed uprawomocnieniem się wyroku orzekającego rozwiązanie małżeństwa (vide: uchwała Sądu Najwyższego z 5 listopada 1993r. w sprawie III CZP 161/93 LEX

91613, uchwała Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 1994r. III CZP 44/94). Nie ma natomiast możliwości ukształtowania na nowo ustroju majątkowego małżeńskiego po prawomocnym orzeczeniu separacji czy rozwodu w postępowaniu zainicjowanym już po zakończeniu postępowania w sprawie o separację czy rozwód (vide: uchwała Sądu Najwyższego z 10 lutego 1982r. w sprawie III CZP 62/81).

Skarżąca powołała się w pozwie również na rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w sprawie SCK 460/10 wydane w dniu 14 kwietnia 2011r. pomijając jednak istotną kwestię interakcji postępowania o rozwód i o ustanowienie rozdzielnosci z datą wsteczną. Rozstrzygnięcie powołane w apelacji obejmuje bowiem odmienny niż w niniejszym postępowaniu stan faktyczny, gdyż obejmujący sytuację zainicjowania postępowania o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej z datą wsteczną przed zawarciem umowy ustanawiającej rozdzielnosc majątkową. Nie ma więc zastosowania do sytuacji stron. Strony zawarły bowiem umowę o ustanowieniu rozdzielnosci majątkowej w dniu (...).

W konsekwencji nie sposób przyjąć, by żądanie powódki znajdowało odzwierciedlenie w przepisach.

Marginalnie jedynie wskazać należy powódce, że funkcjonowanie w ramach wspólności małżeńskiej nie jest sytuacją wymuszoną, wynika jedynie z decyzji stron. Strony uprawnione były do zawarcia umowy ustanawiającej rozdzielnosc majątkową w dowolnym czasie, nawet przed zawarciem związku małżeńskiego. Powódka zatem aktualnie ponosi konsekwencje własnych decyzji i brak jest podstaw, by obciążyć nimi inne podmioty, a szczególnie wierzycieli stron, którzy uprawnieni są do dochodzenia swoich roszczeń.

Nawet więc wielopłaszczyznowa analiza sytuacji stron nie daje podstaw do przyjęcia, że cofanie daty ustalenia rozdzielnosci majątkowej jest prawnie dopuszczalne. Argumenty przedstawione w apelacji tego stanowiska nie podważyły. Sad Rejonowy natomiast ustalił stan faktyczny w sposób adekwatny do przeprowadzonych dowodów i brak jest podstaw by w rozstrzygnięciu to ingerować.

W obecnym stanie sprawy nadto nie mają znaczenia argumenty, jakie mogłyby wynikać z analizy dokumentacji podatkowej przedsiębiorstwa pozwanego. Rozstrzygnięcie bowiem opiera się na przyjęciu, że po prawomocnym orzeczeniu separacji nie ma możliwości ustalania rozdzielnosci majątkowej z datą wsteczną na skutek powództwa wytoczonego już po uprawomocnieniu się wyroku orzekającego separację.. Dokumentacja podatkowa nie ma możliwości tych założeń podważyć.

W konsekwencji Sąd na podstawie art. 385 k.p.c. apelację powódki oddalił uznając ją za bezzasadną.